

Tre Sörmlandstippar

JOAKIM EKMAN & GABRIEL EKMAN

Vid sekelskiftet var det hamnarnas barlastplatser som var botaniska vallfärds mål. Här fanns en rik och exotisk flora från fjärran länder. I dag är hamnarna asfalterade, och barlasten, den ofta ogräsbemängda sand som fartygen hade i lastrummen då de gick tomma tillbaka, är ett minne blott.

Ruderatbotanisternas vallfärds mål nuförtiden är kanske i stället soptipparna. Här, bland bråten på samhällets baksida, trängs en exotisk och spännande flora och fauna. Man är nästan alltid garanterad något fynd.

På senare tid har floran på tipparna i Strängnäs och Eskilstuna (Ekman & Östholm 1992), Borlänge (Ljung 1993) och Visby (Larsson 1985) redovisats.

Några intressanta öländska tippfynd finns redovisade i Lundqvist (1992). Om man tittar i våra landskapsfloror verkar däremot soptipparna vara ett försummat kapitel.

Hösten 1992 besökte vi bl a tipparna vid Flen, Nyköping och Trosa-Vagnhärad. Sommaren hade varit varm och hösten var mild vilket medförde att tippfloran kom till rik utveckling detta år. En art som kapkrusbär (*Physalis peruviana*) blev meterhög och fick nästan mogna frukter innan frosten kom.

Flens soptipp (Frutorp)

Frutorpstippen är belägen 3 km ONO om Flens centrum, öster om väg 55 (RUBIN-kod 10G0j 0121). Storleken är ca 4 hek-

Kapkrusbär (*Physalis peruviana*) som hittats på samtliga redovisade tippar. Foto Joakim Ekman.

tar. Tippen anlades 1970. Här deponeras industri- och grovavfall. Från reningsverket kommer gallerrens och mindre mängder rötslam. Hushållsavfalls-tippningen upphörde 1982 (Gösta Fogdén, Tekniska kontoret, Flens kommun, i brev).

Några intressanta arter:

Arctium lappa, stor kardborre
Berberis thunbergii, häckberberis, 1 ex
Calendula officinalis, ringblomma, 1 ex
Capsicum annuum, paprika, 1 ex
Cerastium tomentosum, silverarv
Chaenomeles japonica, liten rosenkvitten
Citrullus vulgaris, vattenmelon, ca 10 ex
Cotoneaster divaricatus, spärrgrenigt oxbär, 1 buske
Cucumis melo, melon, ca 5 ex
Conyza canadensis, kanadabinka
Echinochloa crus-galli, hönshirs
Helianthus annuus, solros
Impatiens glandulifera, jättebalsamin
Lactuca serriola, taggsallat
Lycopersicum esculentum, tomat
Lysimachia punctata, praktlysing
Malva alcea, rosenmalva
Panicum miliaceum, hirs, ca 10 ex
Papaver rhoas, kornvallmo, 1 ex
Parthenocissus inserta, vildvin
Physalis peruviana, kapkrusbär, ca 10 ex
Polemonium caeruleum, blågull, 1 ex
Populus simonii, kinesisk poppel
Reynoutria cuspidata, parkslide, en stor grupp
Rosa kamtschatica, kamtjatkaros
Symphytum x uplandicum, uppländsk vallört
Viola x wittrockiana, pensé, 1 ex
Vitis vinifera, vinranka, 4 ex

Nyköpings soptipp (Björshult)

Soptippen i Nyköping är belägen mellan Nyköping och Oxelösund, väster om väg 217, ca 5 km SSV om Nyköpings centrum (RUBIN-kod 9H2d 0936). Den är ca 13 hektar. Tippen anlades 1965. Här deponeras hushållsavfall, trädgårdsavfall och rötslam.

Några intressanta arter:

Amaranthus retroflexus, svinamarant, 1 ex
Anethum graveolens, dill, 1 ex
Anagallis arvensis, rödmire, 1 ex
Antirrhinum majus, lejongap, 1 ex
Berberis thunbergii, häckberberis
Calendula officinalis, ringblomma, 10 ex
Carthamus tinctorius, safflor, 2 ex
Cerastium tomentosum, silverarv
Chaenorrhinum minus, småsporre
Chenopodium glaucum, blåmålla
C. hybridum, lönnmålla
C. rubrum, rödmålla
Citrullus vulgaris, vattenmelon
Conyza canadensis, kanadabinka
Cotoneaster divaricatus, spärrgrenigt oxbär
Cucumis melo, melon
Datura stramonium, spikkclubba, 1 ex
Echinochloa crus-galli, hönshirs
Euphorbia peplus, rävtörel
Ficus carica, fikon, 1 ex
Geranium columbinum, duvnäva, 1 ex
Helianthus tuberosus, jordärtskocka, enstaka
Heliopsis helianthoides, dagöga
Hippophaë rhamnoides, havtorn, 1 buske
Lactuca serriola, taggsallat
Lavatera thuringiaca, gråmalva, 1 ex
Lepidium densiflorum, bankrassing
L. ruderale, gatkrassing
Linum usitatissimum, lin
Lobelia erinus, kaplobelia, 3 ex
Lunaria annua, judaspenningar, 1 ex
Lycopersicum esculentum, tomat, riklig på rötslam
Lysimachia punctata, praktlysing
Malva pusilla, vit kattost, 1 ex
Melissa officinalis, citronmeliss
Nicandra physalodes, ballongblomma, ca 30 ex
Oenothera glaziovana, jättenattljus, 1 ex
Onopordum acanthium, ulltistel, 5 bladrosetter
Panicum miliaceum, hirs
Papaver rhoas, kornvallmo, 1 ex
Parthenocissus inserta, vildvin
Petroselinum crispum, persilja, ca 25 ex
Physalis peruviana, kapkrusbär, 200-300 ex
Populus nigra, svartpoppel *Rorippa sylvestris*, strandfräne, ca 20 ex

Scleranthus perennis, vitknavel
Setaria italica, kolvhirs, 1 ex
Sisymbrium officinale, vägsenap, 1 ex
Solanum nigrum, nattskatta, 1 ex
Viola x wittrockiana, pensé, 2 ex
Vitis vinifera, vinranka, fåtalig

Trosa-Vagnhärads soptipp (Korslöt)

Korslötstippen ligger 2.5 km öster om Vagnhärad, strax söder om den gamla sträckningen av väg E4 (RUBIN-kod 9H7j 2146). Storleken är endast ca 1.5 hektar. På denna tipp, som varit i bruk sedan 1960-talet, deponeras hushållsavfall, trädgårdsavfall och rötslam.

Några intressanta arter:

Chenopodium glaucum, blåmålla
Cornus alba (coll.), videkornell
Cucumis melo, melon
Euphorbia peplus, rävtörel
Guizotia abyssinica, negerfrö, 1 ex
Helianthus annuus, solros
Lycopersicon esculentum, tomat
Nicandra physalodes, ballongblomma, 1 ex
Panicum miliaceum, hirs
Papaver somniferum, opiumvallmo, 1 ex
Parthenocissus inserta, vildvin
Phalaris canariensis, kanariegräs, 1 ex
Physalis peruviana, kapkrusbär
Reynoutria sachalinensis, jätteslide, 1 ex

Carthamus tinctorius, safflor
Citrullus vulgaris, vattenmelon
Cucumis melo, melon
Echinochloa crus-galli, hönshirs
Guizotia abyssinica, negerfrö
Nicandra physalodes, ballongblomma
Panicum italicum, kolvhirs
P. miliaceum, hirs
Papaver somniferum, opiumvallmo
Parthenocissus inserta, vildvin
Phalaris canariensis, kanariegräs
Physalis peruviana, kapkrusbär
Rubus laciniatus, flikbjörnbär
Vitis vinifera, vinranka

Setaria italica, kolvhirs, 2 ex
Symphytum x uplandicum, uppländsk vallört

Något om tippfloran

Vid tippinventerandet framträder några arter som har sin sörmländska huvudutbredning på tipparna. Det är bl a trädgårdsflyktingar och adventiver som bara noterats någon enstaka gång under sörmlandsflora-inventeringen. Andra arter finns dock på flera tippor men är i övrigt mycket sällsynta i landskapet (tabell 1).

Den flora som växer i de jäsande avfallsbergen kan vara väl värd ett närmare studium. Många arter förblir endast flyktiga gäster i vår flora, beroende av ny tillförsel. Några kommer dock kanske vandra ut i den sörmländska naturen och bli mer permanenta invånare.

Litteratur:

Ekman, J. & Östholm, B. 1991: Eskilstuna och Strängnäs soptippar ur botanisk synvinkel. *Daphne* 2: 48-57. Larsson, B. 1985: Soptippen i Visby ur botanisk synpunkt. *Rindi* 5:7-10. Ljung, T. 1993: Fågelmýratippen - ett botaniskt vallfartsmål. *Trollius* 14: 11-14. Lundqvist, Å. 1992: Till Ölandsfloran 1986-1991. *Krutbrännaren* 1: 3-4.

<i>Carthamus tinctorius</i> , safflor	E	N		
<i>Citrullus vulgaris</i> , vattenmelon	E	F	N	
<i>Cucumis melo</i> , melon	E	F	N	TV
<i>Echinochloa crus-galli</i> , hönshirs	E	F	N	S
<i>Guizotia abyssinica</i> , negerfrö	E			TV
<i>Nicandra physalodes</i> , ballongblomma	E		N	S TV
<i>Panicum italicum</i> , kolvhirs	E		N	TV
<i>P. miliaceum</i> , hirs	E	F	N	S TV
<i>Papaver somniferum</i> , opiumvallmo	E			S TV
<i>Parthenocissus inserta</i> , vildvin	E	F	N	TV
<i>Phalaris canariensis</i> , kanariegräs	E			S TV
<i>Physalis peruviana</i> , kapkrusbär	E	F	N	S TV
<i>Rubus laciniatus</i> , flikbjörnbär	E	F		S
<i>Vitis vinifera</i> , vinranka	E	F	N	

Tabell 1. Exempel på arter som förekommer på flera tippor men i övrigt är sällsynta i Sörmland. Förkortningar: E=Eskilstuna (L. Nyby), S=Strängnäs (Kvitten), N=Nyköping (Björshult), F=Flen (Frutorp), TV=Trosa-